

Aan de Minister voor Rechtsbescherming

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
4 oktober 2022

Ons kenmerk
4241581

Dossiernummer
4227891

nota

Beantwoording Kamervragen over de mogelijkheid dat de dader van zijn slachtoffer erft

1. Aanleiding

Op 27 september jl. hebben de leden Van Nispen (SP) en Ellian (VVD) Kamervragen gesteld over de mogelijkheid in het erfrecht dat de dader erft van zijn slachtoffer.

Aanleiding van de Kamervragen is een bericht in de Gelderlander over een man die voor het opzettelijk ombrengen van zijn vrouw TBS heeft opgelegd gekregen en nu als wettelijk erfgenaam aanspraak wil maken op haar erfenis.

2. Geadviseerd besluit

U wordt verzocht in te stemmen met de (concept)antwoorden op de Kamervragen en met verzending daarvan aan de TK.

3. Kernpunten

Aanleiding van het bericht in de Gelderlander is een uitspraak van de rechtbank Gelderland van 26 januari 2022.

De casus

Deze (civiele) zaak betreft de vraag of de man door het ombrengen van zijn vrouw als een "onwaardig" erfgenaam moet worden beschouwd, waardoor hij geen enkel voordeel meer kan hebben uit de erfenis van zijn vrouw.

Voor onwaardigheid – het automatisch verlies van aanspraken op de erfenis – vereist de wet een onherroepelijke *veroordeling* van een levensdelict.

In de strafzaak naar aanleiding van het levensdelict heeft de strafrechter bewezen verklaard dat de man zijn vrouw opzettelijk van het leven heeft beroofd (op gruwelijke wijze; de mediaberichten spreken van doodmartelen). Maar de strafrechter oordeelde ook dat het ombrengen onder invloed van een psychose is gepleegd en dat de dader dit feit wegens een ziekelijke stoornis niet kan worden toegerekend. De man is daarom niet strafrechtelijk veroordeeld, maar heeft TBS opgelegd gekregen.

De erfrechtelijke vraag komt er in de kern op neer of het opleggen van de maatregel TBS ook tot onwaardigheid moet leiden.

De civiele rechter heeft deze vraag ontkennend beantwoord. Reden hiervoor is dat er geen sprake was van een veroordeling wegens een levensdelict. De dader kan volgens de rechter geen verwijt worden gemaakt van het plegen van het strafbare feit en dus niet verantwoordelijk worden gehouden voor zijn daad.

Om diezelfde reden oordeelde de civiele rechter in de erfrechtelijke zaak dat zich in deze casus ook geen bijzondere feiten en omstandigheden voordoen die een

uitzondering op het wettelijk vereiste van een veroordeling rechtvaardigen. De man is daarom niet onwaardig om te erven en kan daarmee aanspraak maken op de erfenis.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Privaatrecht

De Kamervragen en antwoorden

In de Kamervragen wordt u gevraagd wat u van de uitkomst van deze zaak vindt, hoe strikt 'onwaardigheid' in de rechtspraak wordt uitgelegd en of u bereid bent om de wet aan te passen, zodat uitdrukkelijk wordt bepaald dat ook ontoerekeningsvatbare daders van levensdelicten hun aanspraken op de erfenis van hun slachtoffer automatisch verliezen.

Datum
4 oktober 2022

Ons kenmerk
4241581

Voorgesteld wordt om hierop te antwoorden dat u over de uitkomst in deze zaak geen uitspraken kunt doen, omdat de zaak nu in hoger beroep speelt. Wel antwoordt u dat u de maatschappelijke verontwaardiging die over deze casus is ontstaan begrijpt, omdat het – in de eerste plaats voor de nabestaanden – heel onrechtvaardig voelt dat een dader kan erven van iemand die hij om het leven heeft gebracht.

Op de vraag of het begrip "onwaardig" in de rechtspraak strikt wordt uitgelegd, wordt de erfrechtelijke bepaling over onwaardigheid kort toegelicht. Vervolgens wordt met enkele voorbeelden uit de rechtspraak beschreven dat er gevallen bekend zijn waarin de erfenis een dader toch werd ontzegd vanwege zijn strafbare handelingen, ondanks dat strikt genomen niet werd voldaan aan de wettelijke eisen aan onwaardigheid. In de genoemde zaken werd de erfenis aan de dader ontzegd op de grond dat het voor het rechtsgevoel onaanvaardbaar is als de dader toch zou kunnen erven. Een dergelijke ruime uitleg vindt steun in een uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat heeft geoordeeld dat een bepaling over onwaardigheid in het erfrecht moet worden uitgelegd overeenkomstig de achterliggende bedoeling.

Verschil met de zaak van de rechtbank Gelderland is dat in die zaak de dader wegens ontoerekeningsvatbaarheid niet is veroordeeld voor het door hem gepleegde feit, waardoor de rechtbank ook geen grond zag voor het ontzeggen van de erfenis aan deze dader. Daarmee sluit deze uitspraak aan op een oude uitspraak van het Hof Amsterdam uit 1976 (zie hierover nader onder Juridische overwegingen).

Tot slot wordt voorgesteld om op de vraag of het goed zou zijn om het erfrecht aan te scherpen, te antwoorden dat u hierop nog niet kunt reageren, omdat tegen de uitspraak van de rechtbank hoger beroep is ingesteld. Omdat de zaak nog onder de rechter is, is het aangewezen om eerst de verdere procedure af te wachten en vervolgens te bezien of wetswijziging noodzakelijk is.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

Aanvankelijk was het bericht in de Gelderlander aanleiding voor een mondelinge vraag tijdens het wekelijkse vragenuur op 27 september. De vraag is ingetrokken en gevolgd door deze schriftelijke vragen.

4.2. Juridische overwegingen

De wet bevat in Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek een aantal gronden voor onwaardigheid van een erfgenaam. Hier van belang is de eerste grond, die inhoudt dat iemand automatisch onwaardig wordt om enig voordeel uit de nalatenschap te trekken als hij onherroepelijk is veroordeeld ter zake van het

ombrengen van de overledene, een poging daartoe, de voorbereiding ervan of het deelnemen hieraan.

Het moet gaan om een veroordeling, waarvan volgens een uitspraak van het hof Amsterdam uit 1976 geen sprake is als vaststaat dat de dader het strafbare feit heeft gepleegd, maar hiervoor niet strafbaar is verklaard wegens zijn geestestoestand. Deze uitspraak dateert van vóór het huidige erfrecht.

In de parlementaire geschiedenis van het huidige erfrecht is de onwaardigheid van erfgenamen ter sprake gekomen. In dat kader is alleen besproken dat het van het grootste belang is dat de regelgeving met betrekking tot onwaardigheid zo duidelijk mogelijk wordt gesteld omdat de onwaardigheidsgrond automatisch ('van rechtswege') intreedt. Verder is in de parlementaire geschiedenis aan de orde gekomen dat de veroordeling moet vaststaan (onherroepelijk is). Over de uitspraak van het hof Amsterdam en de vraag of in geval van ontoerekeningsvatbaarheid de dader wel of niet als onwaardig moet worden aangemerkt, is in de parlementaire geschiedenis niets terug te vinden.

Alvorens hierover een eventueel standpunt in te nemen, lijkt het goed om eerst de verdere procedure in deze individuele casus af te wachten.

4.3 Ontwikkelingen hiervoor

Ter voorbereiding van het mondelinge vragenuur is u een dossier voorgelegd, waarvan de inhoud overeenkomt met hetgeen in deze nota en de antwoorden op de Kamervragen staat.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t. Deze nota wordt in zijn geheel openbaar.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Sector Privaatrecht

Datum

4 oktober 2022

Ons kenmerk

4241581